

*Мар'яна Тимчак, к.е.н., доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород*

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Ринок страхування — певний соціальний конгломерат, де в рамках соціально-економічних правовідносин за договором купівлі-продажу надається страховий захист.

В умовах збройної агресії РФ проти України та введення на території України воєнного стану Указом Президента № 64/2022 від 24.02.2022 р. — значущої актуальності набуває дослідження безпосередньо вітчизняного страхового ринку кризь призму сьогодення.

Потрібно зауважити, що питання страхування в умовах війни в Україні розглянуте вітчизняною доктриною лише частково. Вважаємо корисними праці Л. Маршук та Є. Поплавської [1], а також — О. Маслій та М. Белкіної [2], де дослідниками окреслено виклики та тенденції ринку страхування України у період дії воєнного стану відповідно.

Одразу підмітимо, що базове (засадниче) регулювання процесом надання страхових послуг в Україні відбувається відповідно до Закону України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. (поточна редакція від 03.08.2022 р., котрим визначаються форми, норми та принципи створення страхового ринку та страхово-захисні концепції, що можуть застосовуватися відносно юридичних та фізичних осіб. Потрібно зауважити, що, згідно із офіційним веб-сайтом Верховної Ради України, із 01.01.2024 р. зазначений нормативно-правовий акт втратить чинність — його замінить Закон України «Про страхування» № 1909-ІХ від 18.11.2021 р., яким планується підвищити прозоро-капіталізаційну стійкість ринку страхових послуг в Україні [3]. Необхідно конклюзувати, чи є подібні зміни можливими у воєнний та поствоєнний період відповідно.

Так, ще у квітні 2022 р. Національний банк України (НБУ) повідомив, що страховики (компанії) почали звітувати про зменшення частки страхових виплат. Крім цього, близько 10% від загальної кількості страхових компаній на ринку України не відзвітували про економіко-фінансові результати власної діяльності. Приблизно 2% надали інформацію щодо припинення страхових виплат клієнтам на час воєнного стану. При цьому, про продовження страхової діяльності на території України відзвітували 90% страхових компаній. Аналіз інформації від НБУ щодо ринку страхування в умовах воєнного стану дозволяє виділити його ключові проблеми : зниження обсягів клієнтообігу; деактуалізація роздрібу під час

страхування; відтермінувально-платіжні та дедоговірні тенденції від клієнтської бази страховиків [4].

Супутньо-організаційна проблематика діяльності страхових компаній під час воєнного стану, відповідно вищезокресленого звіту НБУ, стосується труднощів із персоналом (організаційно-кореспондентський аспект : доступ до офісних приміщень, оригіналів даних/документації/договорів тощо) та пов'язані із цим обмеження діяльності компаній (діяльність «онлайн» внаслідок підвищеної небезпеки та відповідна втрата клієнтопоту, пропорційного довоєнному). [4].

На фоні означеної проблематики вітчизняними експертно-страховими фахівцями почали розроблятися проекти налагодження вітчизняного страхового ринку. Акцентуємо увагу на пропозиції В. Черняхівського [5] щодо т.зв. «Плану Маршалла для українського страхового ринку», озвученого наприкінці квітня 2022 р. Автор пропонує наділити регулятора — Національний банк України (НБУ) механічно-джерельними конструктами нормування ринкових відносин, налагодження статусу страхування як похідного способу формування економіки під час повоєнної відбудови України (гіпотетично-перспективний аспект).

В світлі сьогодення, однак, повинні відмічати дерегуляцію ринку НБУ та певні «відпускні тенденції» вітчизняного страхування. В таких умовах, як слушно підмітив новообраний Голова НБУ А. Пишний, стабільні економічні показники демонструють компанії із пристойним «страховим портфелем» — себто, клієнтсько-страховими частками. Варто підкреслити, що наразі (3-й квартал 2022 р.) тенденції до падіння страхового ринку України дещо уповільнились : причиною є «притосування» страхових компаній до дистанційних способів збиткового регулювання, концептів нарощування власної фінансової ліквідності (банківські активи), а також — вкладництво у військові облигації, підтримка державних органів та Збройних сил України [6].

Проведений вище аналіз тенденцій страхового ринку України в умовах воєнного стану дозволив сформулювати певні умовиводи. Так, проблеми вітчизняного страхового ринку — зниження клієнтопоту, відсутність «страхового роздрібу», ненадходження страхових внесків — може бути подолано шляхом детінізації ролі НБУ як регулятора ринку страхування України. Ключовий аспект — статус страхової діяльності як економічно-похідного джерела наповнення державного бюджету України.

Список використаних джерел:

1. Маршук, Л. Виклики ринку страхування в Україні у воєнний період. — *Modern engineering and innovative technologies*, 2022. — № 21 (2). — с. 26-29.
2. Маслій, О., Белкіна, М. Тенденції на страховому ринку України в умовах воєнного стану. — НУПП ім. Ю. Кондратюка, 2022. — с. 148-150.
3. Закон України «Про страхування» № 1909-ІХ від 18.11.2021 р. (чинність із 01.01.2024 р.). — *Відомості Верховної Ради*. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
4. Орлова, В. В НБУ розповіли про ситуацію на ринку страхування в Україні під час воєнного стану (12.04.2022 р.). — УНІАН, 2022. — Режим доступу : <https://www.unian.ua/insurance/v-nbu-rozpovili-pro-situaciyu-na-rinku-strahuvannya-v-ukrajini-pid-chas-voeyennogo-stanu-novini-ukrajini-ta-svitu-11783865.html>
5. Черняхівський, В. План Маршалла для українського страхового ринку (29.04.2022 р.). — *НВ Бізнес*, 2022. — Режим доступу : <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-vplinula-viyna-na-strahoviy-rinok-ekspert-ostanni-novini-50237940.html>
6. Mind. Падіння страхового ринку України уповільнилося у третьому кварталі. — *Mind*, 2022. — Режим доступу : <https://mind.ua/news/20249269-padinnya-strahovogo-rinku-ukrayini-upovilnilosya-u-tretomu-kvartali>